

ליקוטי מוהר"ן בפרשה

ויחי' - הילולת רבי נתן / התשפ"ג / הרה"ג אליהו עטיה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.com

סיפורים על גדולת מוהר"ת זיע"א

מוהר"ת היה חידוש בלהיות 'תלמיד' / רבינו קרא לו' נתן בחינת 'יהושע' / החתונה של שרקה' הבת של רבינו / ר' נתן שומר על השלום בית / שושן פורים זה גם פורים / משה - בחינת 'פורים', יהושע בחינת 'שושן פורים' / הענין של רבינו זה ראש השנה, ושל ר' נתן יום כיפור / יהושע בן נון בחינת יום כיפור / אלמלא ר' נתן לא היה נשאר לנו דף אחד מספרי רבינו / מעשה זבוב ועכביש - על מה מרמזים / הדף שמגן עליך מגן עלי / ג' דברים שעליהם צום עשרה בטבת / תרגום התורה ליוונית היה קשה כיום שעשו את העגל / פטירת עזרא הסופר / דף אחד מספרי רבינו יהיה תיקון על הכל / תהיו חזקים בכסף וברצון ובטירחא / סיפור על הסבא רבא שלי / על ר' יודל תלמיד רבינו / המעשה בקופסת הטבק של ר' יודל / הבן של ר' יודל התקרב לו' נתן / אדמו"ר כזה אני מחפש / צהלי ורזוני יושבת ברסלב / ההידור החשוב שיש במצות סוכה / כיצד ניצלים מקללת כל העוסק בבנין מתמסכן / מה יותר טוב להיות מלוה או לוה / על זה שקרבתי אותך אני צריך לשלם לך / ר' נתן הביא לפדיון ששה כסאות והיו לו ששה ילדים / ב' קניידלך ב' קניידלך (ילדים) / 'הנותן לזה הצדיק מיד מתברך' / גדולתו של ר' אברהם שטרנהארץ / החזן דקלויז במשך שבעים שנה / היה חוזר על התורות הארוכות עם הליקוטי הלכות בעל פה / רבינו הוא טוב עין ולכן אני לא מפחד מעין הרע / רבינו בתחילה הסתפק אם לקרב את מוהר"ת / הסיבה שמרן הרב עובדיה תמיד התפלל שמונה עשרה בקול / ר' נתן כתב את הליקוטי הלכות במשך 40 שנה / רבינו ציוה על ר' נתן לחדש חידוש תורה חדש בכל יום ויום / התלמיד שפי שנים מרבו והכל מכח רבו / הצדיקים במחלוקת שלהם עושים מלחמה עם הסטרא אחרא / שיחת רבינו שעליו אין חולקים כלל

החתונה של שרקה' הבת של רבינו

ג. רבי נתן מאוד רצה לבוא אל רבינו בכל עת ועת, ובפרט על עת החתונה כשרבינו הקדוש חיתן את ילדיו, כי ידוע שזמן החתונה של הצדיק זה דבר גדול מאוד. ובראש חודש ניסן שנת תקס"ג רבינו עשה נישואין לבתו שרה. ומקובל אצל אנשי שלומנו שבחתונה הזאת היה גם הבעל שם טוב הקדוש, ולמרות שהבעש"ט כבר נפטר. אמא של רבינו פייגא שהייתה בעלת רוח הקודש עד שהאחים הקדושים שלה רבי ברוך ממעזיבו' ורבי אפרים מסדילקוב, כל פעם שהיה להם שאלות והיו צריכים תשובות של רוח הקודש היו הולכים לאחותם הקטנה פייגא ושואלים ממנה, והיו מכנים אותה 'פייגא הנביאה'. אמרה שהיא ראתה בחתונה את הבעל שם טוב הקדוש. כי בזמן החתונה באים כל בני המשפחה, וגם כל האבות הצדיקים מהדורות הקודמים שלהם, להשתתף בחתונה.

ר' נתן שומר על השלום בית

ד. רבי נתן מאוד רצה לנסוע לחתונה של בתו של רבינו במדוודיבקע, אך הנסיעה לשם היתה ארוכה, ולא ידע איך יסע כיון שלא היה לו כסף לנסיעה, ויעצו לו החברים שבשביל הנסיעה ימכור את המטפחת שאשתו קיבלה, שהיו עליה אבנים טובות ויקרות, והיתה שווה הרבה כסף, וע"י זה יהיה לו כסף לנסיעה וגם ישאר לו כסף לצרכי פסח. ורבי נתן לא הסכים בשום פנים ואופן לפגוע בשלום בית, ואפילו שהיה זקוק לכסף, ויכל למכור את המטפחת, לא רצה לצער אשתו. ואמר רבי נתן שהוא סמוך ובטוח על הקדוש ברוך הוא שיזמין לו מעות, וכך היה שנזדמנו לו מעות לנסיעה בלי למכור את המטפחת. ור' נתן הודה מאוד לקב"ה, שנתן לו עצה לבטוח בה' ולא לעשות דבר שיגרום פגם שלום בית.

שושן פורים זה גם פורים

ה. רבי נתן היה אברך צעיר בן 23, והוא יצא לדרך ותכנן להגיע לפני פורים, אך מכיוון שהוא לא הכיר את הדרכים, הוא טעה והתעכב בדרך, והוא הגיע למדוודיבקע בפורים מיד אחרי שסיימו לקרוא את המגילה, וכבר לא הספיק להיות אצל רבינו בעיקר חג הפורים. וכשהוא בסוף פגש את רבינו, אמר ר' נתן רבינו שהשנה לא זכיתי לקיים את מה שכתוב בליקוטי מוהר"ן (תורה י"ח"א), שעל ידי ריקודים ומחיאית כף נמתקים כל הדינים, כי לא רקדתי כמו שצריך בפורים השנה. זו היתה תורה 'טריה' שנאמרה רק עכשיו בפרשת משפטים תקס"ג כמה שבועות לפני כן. ואמר רבינו לרבי נתן: 'שושן פורים זה גם כן פורים?!' ורבינו עשה סעודה גם ביום שושן פורים (אע"פ שבחזן לארץ עושים רק ביום י"ד), ואמר לו תדע שהסוד שלך שגם שושן פורים הוא פורים.

משה - בחינת 'פורים', יהושע בחינת 'שושן פורים'

ו. רבי נתן נחמן מטשערין הסביר את הסוד העמוק בזה - (ויו השמטה לא מפורסמת מכתב יד של חיי מוהר"ן), רבינו קרא כמה פעמים לרבי נתן בשם יהושע. פורים של י"ד הוא בחינת משה - כי מרדכי הוא

מוהר"ת היה 'חידוש' בלהיות 'תלמיד'

א. אנחנו בליל עשרה בטבת, ומדי שנה בשנה אנחנו זוכים להתוועד בלילה הקדוש הזה, ולמרות שבימים זה צום ואבלות על שהחל המצור בירושלים, אבל בליל י' בטבת יש את הילולת רבי נתן הקדוש, תלמידו המובהק של רבינו הקדוש. ידוע שרבינו אמר על עצמו "חידוש כמוני לא היה מעולם" - כמו כן אפשר לומר: 'חידוש כמו התלמיד' המובהק רבי נתן - לא היה מעולם', הוא היה חידוש בלהיות 'תלמיד'.

רבי נתן לא רצה ללבוש כובע שטריימל, כמו שלובש היום כל חסיד, אז היו לובשים שטריימל בעיקר אנשים גדולים. ורבי נתן לא רצה כדי שלא רצה שיחשבו לרגע ח"ו שהוא הרבי, הוא רצה שידעו כולם - שרבי יש רק אחד, רבינו הקדוש רבי נחמן שאמר - "האש שלי תוקד עד ביאת המשיח". רבי נתן עם הגדולה העצומה שלו היה תמיד 'תלמיד'.

רבינו קרא לו' נתן בחינת 'יהושע'

ב. רבינו קרא לרבי נתן 'יהושע', וזה בשתי תורות - בשבת שובה שנת תקס"ג בתחילת ההתקרבות של רבי נתן, רבינו אמר תורה ו' הנוראה "קרא את יהושע", ואומר רבי נחמן מטשערין ה'פרפראות לחכמה', שזו היתה אחת מהתורות הראשונות ששמע רבי נתן, שבה 'סמך' רבינו ידיו על רבי נתן, כמו הבחינה שעשה משה רבינו לתלמידו יהושע. הגמ' אומרת הגמרא (בב"ב עה.): "פני משה כפני חמה, ופני יהושע כפני לבנה" - התלמיד הוא כמו לבנה, שמעביר אלינו את אור השמש שזה הרב. והתורה השניה אמרה רבינו לפני פטירתו בחורף האחרון בחנוכה תש"ע, הנקראת 'כי מרחמם הוא ינהגם' (תורה ז' תניינא), ושם מדובר על ענין הבן והתלמיד של משה, 'בן' זה אליעזר ו'תלמיד' זה יהושע, וגם כאן בתורה הזאת מסביר רבי נחמן מטשערין, שרבי נתן הוא בחינת 'יהושע'.

אלמלא ר' נתן לא היה נשאר לנו דף אחד מספרי רבינו

ט. רבינו אמר שראוי לנו להחזיק טובה לרבי נתן, שאלמלא הוא לא היה נשאר אפילו דף אחד ממני. וכמובא בחיי מוהר"ן (אות ש"ט), וז"ל: אָמַר פֶּל אֶחָד מִכֶּם יֵשׁ לוֹ חֵלֶק בְּהַתְּרָה שְׁלִי. אֲבָל נִתֵּן יֵשׁ לוֹ חֵלֶק גְּדוֹל יוֹתֵר מִכֶּלְכֶּם. עֲנֵה וְאָמַר אֲתֵם יוֹדְעִים זֹאת שְׂאֵם לֹא הָיָה הוּא לֹא הָיָה לְכֶם אֲפִלּוּ עֲלֵה אֶחָד מֵהַסֵּפֶר (ניט גיהאט אַבְלֵעֵטל שְׂמֵת). מה זה דף אחד מהספר? יש בזה סוד גדול.

מעשה זבוב ועכביש - על מה מרמזים

י. רבינו הקדוש מספר בספרי מעשיות (מעשה ז מזוב ועכביש) סיפור פלאי על הזבוב, 'זבוב' בגימטריה - 17 = 'טוב', ויש בענין הזבוב סודות גדולים מאוד, כתוב (שמות יז, יד): "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן בְּסֵפֶר וְשִׂים בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ כִּי מָחָה אֶמְחָה אֶת זִכָּר עַמְלֶק", "זִכָּרוֹן בְּסֵפֶר וְשִׂים בְּאָזְנֵי" - ראשי תיבות זבוב, וזה זבוב בקדושה. במעשה הזה רבינו דימה את עצמו לזבוב, ואת הזקן שחלק עליו ל'עכביש' (עכביש ביידיש 'שפיץ' - מלשון שפולע). עכביש זה (משלי ל, כח): "שְׂמֵמִית" בְּיָדֶים תִּתְּפֹשׂ וְהִיא בְּהִיכְלֵי מְלָךְ" - שְׂמֵמִית פִּירֵשׁ הַמְצוּדֶת צִיּוֹן: 'שממית זה עכביש'.

בחכמה ותבונה על הסיפורי מעשיות, כתב וז"ל: הזבוב הנזכר שם יש לבאר שהענין החלושי כח שבישראל הנרדפים מקליפת עשו עמלק ימ"ש הנמשל לשממית (שהוא ממין עכביש כנודע) כמובן מרש"י שעליו נאמר עליו הכתוב (עובדיה א, ב) "קִטְץ נִתְּתִיךָ בְּגוֹיִם בְּזוּי אֶתָּה מְאֹד", כי הוא מבוזה יותר מכל השקצים. והעכביש קליפת עשו, רוצה לתפוס את הזבוב גימ' טוב (17), בחינת "זִכָּרוֹן בְּסֵפֶר וְשִׂים בְּאָזְנֵי". ואחרי שנרמז רבינו בזבוב דקדושה, נרמז שם גם ר' נתן בחינת יהושע כמו שאומר: "כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן בְּסֵפֶר וְשִׂים בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ".

הדף שמגן עליך מגן עלי

יא. במעשה מסופר שהעכביש ניסה לתפוס את הזבוב והזבוב נמצא על דף מהספר שתפס המלך, וכל פעם שהעכביש כמעט הגיע אל הזבוב, היה הדף של הספר מתרומם, וע"י זה העכביש לא יכל לתפוס את הזבוב. ואז מסופר שהמלך חלם חלום וכו', ואומר לו הדר בחלום: מה אתה דואג, גם לי יש הרבה אויבים, והדף שמגן עליך מגן עלי וכו'. 'ההר' - זה בית המקדש (כמבואר בסוף המעשה). והדף שמגן עלי ועליך, פירשו אנשי שלומנו שהכוונה על דף אחד מספרי רבינו. וא"כ זה מה שמרמז רבינו כאן ואומר, שלא היה נשאר מכס דף אחד, זה הדף שמגן עלינו, וכמו שיתבאר.

ג' דברים שעליהם צום עשרה בטבת

יב. אנשי שלומי אחרי פטירת ר' נתן כתבו מכתב מסדר הסתלקותו, והדפסנו אותו בכתבי ר' נתן (עמ' איקנב), ר' נתן הסתלק בצום עשרה בטבת, שחל אז ביום שישי, כמה שעות לפני כניסת שבת. וקודם לכן רבי נתן שאל את התלמידים: מה ארע בעשרה בטבת? והם אמרו: שסמך מלך בבל על ירושלים, וזה אכן העיקר. אבל באמת האבל בעשרה בטבת כולל שלושה דברים.

איתפשטותא דמשה בכל דור ודור, וממילא יום פורים שזה בחינת משה ומרדכי - בחינת רבינו הקדוש, שהוא משה רבינו שבדור. ו'שושן פורים' - זה בחינת 'יהושע'. והראיה לכך, כי ביום ט"ז אדר קוראים מגילה בערים מוקפות חומה מימות יהושע בן נון דוקא, (ולא מימות אחשורוש) ואם כן מובן, שפורים י"ד - זה בחי' משה שזה הרבי, ושושן פורים זה בחינת 'יהושע' שזה התלמיד רבי נתן. וזה מה שאומר רבינו לרבי נתן, אתה לא יודע ששושן פורים זה גם פורים? - כי רבי נתן שהוא בחי' יהושע הוא שייך לשושן פורים. והעיד רבי אברהם שטרנהארץ שבאותו פורים רבינו קרא לרבי נתן - 'נתן יהושע', ורימז לו כי הוא יהיה ה'ממשיך' שלו בבחינת יהושע, ויאיר את אורו בעולם. ונסביר בזה עוד ענין עמוק.

הענין של רבינו זה ראש השנה, ושל ר' נתן יום כיפור

ז. רבינו אמר על עצמו: "הענין שלי - זה ראש השנה". ולעומת זאת רבי נתן התבטא פעם, שהענין שלו זה יום כיפור. ואלו שידעו את הסוד הזה, היו באים בזמנו לרבי נתן ליום כיפור. ובאמת רבי נתן לפני פטירתו חזר הרבה פעמים על המילים 'חנון המרבה לסלוח' שעולה 500, שזה בגימטריה 'נתן' (500), כי הענין של רבי נתן זה יום כיפור.

מובא בליקוטי מוהר"ן (תורה א' ח"ב אות י"ד) - שראש השנה זה בחינת 'משה', שהוא מעל המקום ומעל הזמן, ומי שיכול לעשות ראש השנה זה רק מי שהוא בחינת משה שהוא בחי' מעל הזמן. וכמו שה' אמר למשה (שמות לג): "הִנֵּה מְקוֹם אֲתִי וְנִצַּבְתָּ עַל הַצּוּר, וְהָיָה בְּעֵבֶר כַּבְּדִי ... וְשָׁכַתִּי כַּפִּי עָלֶיךָ עַד עֶבְרִי... וְרָאִיתָ אֶת אַחֲרֵי וּפְנֵי לֹא יֵרְאוּ". וכתוב במדרש (בראשית רבה סח, ט) "הקב"ה מקומו של עולם ואין העולם מקומו", וכמו שהקב"ה למעלה מן הזמן והמקום, כך גם משה הוא בחינת ראש השנה שהוא למעלה מהזמן והמקום. ולכן אומרת הגמרא (סוטה סוף יג: יד.) שקברו שמשה לא ידוע, מפני שהוא למעלה מהמקום והזמן, ולכן משה הוא בחינת ראש השנה.

יהושע בן נון בחינת יום כיפור

ח. ויהושע הוא בחינת יום כיפור, כי יום כיפור זה בחי' 'מתן תורה' של לוחות שניות, נשים לב, כמה פעמים נאמר ליהושע 'חזק ואמץ', וזו גם הסיבה שאצל האשכנזים בסיום ספר בתורה, אומרים: 'חזק חזק ונתחזק' וכל הקהל חוזרים על זה. ולמה אומרים 'חזק חזק ונתחזק'? כי כל פעם שעושים סיום מזכירים את יהושע, כי כל התורה שהגיע אלינו זה בזכות יהושע, כמו שכתוב (אבות א, א): 'משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע' יהושע הוא בחינת התלמיד, שהוא מחכה למשה רבינו למרגלות ההר, וברגע שמשה ירד, הוא יוכל לקבל את פניו, זה בחינה של תלמיד שהלימוד תורה שלו לשמה. עיקר התורה שלנו זה בחינת יום כיפור, כי למרות שמתן תורה היה בשבועות, אבל לוחות ראשונות שקבלנו בשבועות נשתברו והתורה שגן היא מלוחות שניות שקיבלנו ביום כיפור. כלומר, יום כיפור הוא בחינת השארות התורה לדורות.

תרגום התורה ליוונית היה קשה כיום שעשו את העגל

יג. כתוב בסוף מגילת תענית: "בשמונה בטבת נכתבה תורה בלשון יוונית בימי תלמי המלך, ובא חושך לעולם שלושה ימים, ולא עוד אלא שהיה אותו יום קשה כיום שנעשה בו העגל", ויש להבין את הקשר בין חטא העגל לבין תרגום התורה ליוונית. והביאור בזה: קליפת יוון והחכמה היוונית זה חכמת הטבע והכפירה בהשגחה פרטית. ובאמת חכמת הטבע והכפירה היא יונקת מהקדושה, כי כל חכמה נפולה יונקת מחכמה דקדושה, שהיא חכמת התורה. נמצא, שבוה שתרגמו את התורה ליוונית בזמן תלמי המלך, מה שנקרא 'תרגום השבעים' (על שם השבעים זקנים שתרגמו את התורה), עי"ז היתה יניקה גדולה לחכמה יוונית שהיא חכמת הכפירה, מהתורה הקדושה.

תרגום השבעים

יד. תלמי המלך היה חכם גדול, וגם היתה לנו ספרייה מאוד גדולה של 2000 ספרים בכתב יד, והוא מאוד היה אוהב חכמה ורצה ללמוד את התורה, רק שהוא לא יודע לשון הקודש, ולכן ציווה שיתרגמו לו את התורה ליוונית. אבל הוא פחד שכל השבעים זקנים יתרגמו את התורה כמו שהם רוצים ומסכמים ביניהם, והוא רצה ללמוד את התורה כמו שהיא אצל היהודים. ולכן מה הוא עשה? הוא קרא לשבעים זקנים ולא גילה להם למה הוא קרא להם, והוא הכניס כל אחד לחדר נפרד, ואחר כך הוא נכנס אצל כל זקן ואמר לו, אני רוצה שתכתוב לי את התורה שלכם בשפה יוונית, ונתן להם קלף ודיו וכו'. והיה נס גדול שכל השבעים זקנים עשו את אותם שינויים בתורה, וכולם כיוונו לדעה אחת. הגמרא במגילה (דף ט.) מונה את כל השינויים שהם עשו (כמו למשל: 'אלקים ברא בראשית', כדי שלא יחשבו שיש אל ששמו בראשית).

וכשהמלך היווני תלמי קרא את כל השבעים תרגומים, והשווה אותם בזכרון שלו, וראה זה פלא, אין שום שינוי ביניהם, וראה שכולם זהים מילה במילה, וזה היה נס מאוד גדול. אלא שעם ישראל עשו על זה צום, וזה נקרא 'תעניתא דצדיקאי', וזה היה ביום ח' בטבת, כמובא בשולחן ערוך (סי' תקפ"ב ס"ב), וז"ל: "ח' בְּטַבֵּת נִכְתְּבָה הַתּוֹרָה יְוֹנִית בְּיַמֵּי תַלְמִי הַמֶּלֶךְ וְהָיָה חֹשֶׁךְ בְּעוֹלָם שְׁלוֹשָׁה יָמִים". וכיון שתוך שלושה ימים זה עשרה בטבת, ולכן צום עשרה בטבת, עולה גם על זה שתורגמה התורה ליוונית, כי ע"י זה ניתן יניקה לסטרא, ולחכמת יוון – הטבע והכפירה.

פטירת עזרא הסופר

טו. הדבר הנוסף: שבו נפטר עזרא הסופר, שהיה ממעתיקי השמועה, והוא היה המחבר בין תורה שבכתב, לתורה שבעל-פה. עזרא הסופר, היה סופר מדויק, ו'סֵפֶר הַעֲזָרָה', הוא 'ספר עזרא' (יש בזה שתי גרסאות). בבית המקדש היה ספר תורה מאוד מדויק, שממנו היו מגיחים את כל הספרי תורה כדי שיהיה לעם ישראל ספר תורה מדויק. יש יהודים בכל קצוות העולם, יהודים בספרד, יהודים בארצות המזרח, באירופה, בתימן, באמריקה ובמזרח הרחוק וכו' ואיפה שלא יהיה, לכולם יש את אותו ספר תורה בדיוק (אמנם יש

כמה שינויים קטנים בין ס"ת תימני לבין שאר הספרים, זה משהו מזערי), אחרי כל מה שעם ישראל עברו משך אלפיים שנות גלות – נשאר עם אותו ספר תורה, שמרנו על התורה באותיותיה, דקדוקיה ותגיה.

דף אחד מספרי רבינו יהיה תיקון על הכל

יז. ורבי נתן רמז על עצמו לפני פטירתו, שיש בו ניצוץ מנשמת עזרא הסופר, וכך הלשון במכתב ההסתלקות: עזרא הסופר מסתלק וטרף-פסול מתגבר, כמו שיש היום אלפים ורבבות טרף-פסול, (וכוונתו לכל הכתבי כפירה שהתפשטו מאוד בעולם בזמנו). אבל אני מקוה שדף אחד מספרי רבינו יהיה תיקון על הכל, ואני מזהיר אתכם שתדפיסו את הספרים, שיתקיים יפוצו מעינותיך חוצה, ותהיו חזקים בכסף וברצון ובטירחא.

תהיו חזקים בכסף וברצון ובטירחא - בענין ההפצה

יח. שוב, רבי נתן אומר: "אני מקוה שדף אחד מספרי רבינו יהיה תיקון על הכל", וביקש מאיתנו שנהיה חזקים בענין הדפסת הספרים והפצתם, בכסף, רצון וטירחא. כל מי שזוכה להפיץ ספרים של רבינו הקדוש, ומקיים את הצוואה הנוראה של רבי נתן: 'יפוצו מעיינותיך חוצה', ומשקיע מממונו, וטורח בגופו ומרים את הספרים ויש לו רצון טוב, לקרב יהודים לאבינו שבשמים, על זה אומר רבי נתן בצוואתו: "דף אחד מספרי רבינו יעמוד כנגד הכל".

והסיבה לכך, כי כל דף מספרי רבינו מכיל התעוררות עצומה והתחזקות עצומה. רבינו אמר שיחה נפלאה שהיא 'מסורת' בברסלב – שעל כל כפית התעוררות צריך לשפוך דלי של התחזקות, כלומר, כשאתה מחזק אדם ונותן לו כפית של התעוררות – אתה אומר לבחור ישיבה: בחורציק, מה יהיה איתך, איפה אתה?!... ונותן בו איזה שמו'ס – זה כפית של התעוררות, וכעת צריך לתת לו דלי של התחזקות: איך זכית להיות בחור ישיבה, כל הכבוד שאתה מתחזק וקם בבוקר ומניח תפילין ולומד תורה, כמה שמחה יש להקב"ה ממך, אתה מחייך אליו ומעודד אותו, זה דלי של התחזקות. וכך רבי נתן היה כל החיים שלו ברצוא ושוב בהתעוררות ובהתחזקות. רבי נתן קיבל מרבינו הקדוש את הכוח לקרב את בני הנעורים. כי באמת עיקר העיקרים זה לקרב את הצעירים לבורא עולם, ולזכות אותם ללמוד תורה.

סיפור על הסבא רבא שלי

יט. יש סיפור על סבא רבא שלי, שכשהוא היה בן 50 הוא חלה מאוד ועמד להיפטר מהעולם, ואז הוא נדר נדר גדול לאלוקי ישראל, ואמר: שאם הוא יקום מהחולי הזה הוא יפיץ את תורת הקבלה. וכך היה באמת. שהוא זכה להתרפא, והוא קיים את נדרו והפיץ את תורת הקבלה, גם בתורה שבכתב וגם בתורה שבעל-פה. והוא זכה להדפיס יותר מ-50 סוגים של ספרי קבלה, שבזמנו זה היה דבר נדיר. והוא גם עסק בתורה שבעל-פה ולימד הרבה את תורת קבלה. ועיקר הענין שלו היה ללמד קבלה לבחורים צעירים, והוא נלחם על הדבר זה.

שליימזלניק? אפילו לפתוח קופסה אתה לא יכול? ואז לקח ר' יוד'ל את הקופסה ומיד פתח אותה, ואמר: 'מזל טוב מזל טוב, נולד לך בן, רויץ לאשתך'. כי כשר' יוד'ל פתח את הקופסה הוא פתח את הרחם של אשתו של האברך שתוכל לילד. זה היה הכח של רבי יוד'ל, לפתוח את הקופסה, והתינוק יוצא לאוויר העולם – זה היה התלמיד הצדיק של רבינו הקדוש, שהתבטל כאין וכאפס לפני רבינו הקדוש והנורא.

הבן של ר' יוד'ל התקרב לר' נתן

כב. לרבי יוד'ל הצדיק היו בנים מוצלחים, פעם כשנסע לר"ה לרבינו, והנסיעה ממדועדיוקא עד לרבינו הזאת היתה ארוכה, וזה היה בשבילו מסירות נפש גדולה, כי הוא חי בעניות ולא היו לו את הוצאות הנסיעה. ולכן אע"פ שהבן שלו ישעיה שלום מאוד ביקש לבוא איתו, הוא לא לקח אותו. ואמר לו: רבינו הקדוש, בענין שלי יש פלא – האבא כל כך מאמין בי, והראייה שהוא בא על ראש השנה, אבל את הבן שלו הוא לא לוקח איתו. רבינו רצה שיבוא אצלו הבן שלו. ואותו בן היה צדיק גדול, ורבי יוד'ל אמר לו: אם אתה רוצה להיות חסיד ברסלב, לך לרבי נתן, הוא יעשה אותך חסיד ברסלב. המפתח לקרב את בני הנעורים ולעשות אותם צדיקים, זה המפתח נמצא אצל רבי נתן הקדוש.

אדמו"ר כזה אני מחפש

כג. רבינו הגיע בתחילת אלול תקס"ב לעיר ברסלב. וכשהתפרסם שהגיעו האדמו"ר ממדועדיוקא לגור בברסלב, אז באו אליו הרבה אנשים מהשוק לקבל את פניו ולבקש ממנו ברכות בשביל רפואה, ופרנסה והצלחה וכו', ורבינו תפס את כולם, והתחיל לומר להם דברי תורה ויראת שמים כדבעי, וכל החברה שמוכרים בשוק של יריד, לא התאים להם, כי הם צריכים אדמו"ר שייתן ברכה בפרנסה, ושהכל יהיה בסדר בגשמיים. וכשהם באו לעיר נעמירוב ואמרו שהגיעו אדמו"ר מיוחד לעיר ברסלב, אדמו"ר משונה שלא מעניין אותו עולם הזה, ורק מעניין אותו תורה, תפילה ויראת שמים. רבי נתן שומע את כל מה שאנשי היריד מספרים על האדמו"ר המיוחד, והוא אמר: בדיוק כזה אדמו"ר אני מחפש.

הצער על שלא היו בברסלב

כד. רבי נתן היה בעל מחשבה, היה לו מוח גדול עצום, ואפשר לראות את המוח העצום שלו בליקוטי הלכות שלו, והיה בעל מוח ודעת אמיתית. לרבי נתן היו ששה ילדים. וזה כבר סיפור בתוך סיפור – מסופר שפעם בשמחת תורה הראשון רבי נתן לא היה הלך אצל רבינו, ונשאר בביתו בנעמירוב. ומספר רבי נתן, רקדנו בשמחת תורה, וטיפסנו על הקירות מרוב שמחה וצער, שמחה על שמחת התורה, והצער על שנשארו בנעמירוב ולא נסענו לברסלב להיות אצל רבינו הקדוש. ואז הם החליטו, שאיך שמיד במוצאי שמחת תורה, הם מיד באים לברסלב לרבינו. וכך עשו, מיד במוצאי שמחת תורה הם התארגנו ולקחו עגלה ונסעו לברסלב.

הוא היה אומר: 'אם אני אלמד את הזקנים, הם לא יתפסו בכלל (כשאדם מוקן לרוב כבר המוח לא תופס דברים חדשים), וגם אם הם יתפסו לאן הם יקחו את זה? להר הזיתים או להר המנוחות? ואם כן חבל על ההשקעה. ובאמת הוא ראה למרחוק. כל ראשי הישיבות שמלמדים קבלה (המוכרים והלא מוכרים) כולם תלמידים שלו, כולם למדו בישיבה שלו. וכל תורת הקבלה שיש היום זה בזכות הסבא רבא שלי ששמו הרב מרדכי עטיה זצוק"ל, והוא זכה להפיץ את תורת הקבלה לכל הראשי ישיבות היום. הוא הבין את הסוד הזה ללמד צעירים.

רבינו אמר שגם אברהם אבינו היה בעיקר מקרב צעירים, כתוב (בראשית יב, ה): "וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשָׂו בְּחַרְוֹן", ובעיקר משתדל עם הצעירים, הזקנים שעובדים כבר עבודה זרה הרבה שנים, כמעט אין מה לעשות איתם, הוא חיים ונושמים עבודה זרה, זה כבר בדם שלהם. ורבינו את הכוח לקרב את בני הנעורים, נתן לרבי נתן.

על ר' יוד'ל תלמיד רבינו

כ. לרבינו היה חסיד בשם רבי יוד'ל שהיה המבוגר של רבינו הוא היה יותר מבוגר מרבינו ב-14 שנים, והוא היה כבר לפני כן אדמו"ר, והיו לו חסידים, ואז כשהוא ראה את הגדולה העצומה של רבינו, הוא אמר: בשביל מה לי להיות אדמו"ר – אם יש כזה רבי, עדיף לי להיות חסיד. והוא זרק את האדמו"רות ונעשה חסיד של רבינו הקדוש, וכמה הוא זכה והרוויח את החיים שלו, בזכות ההתקרבות שלו אל רבינו הקדוש.

וכשרבינו חילק את ה'מתנות', הוא נתן לרבי יוד'ל את כח המופתים, וגם נתן לו כוחות עצומים לשוחח ולתקן את הנשמות. והתלמידים היו יודעים שמי שיכול לעשות מופתים זה רבי יוד'ל. ואחד הדברים שהיו באים לרבי יוד'ל לעזור לנשים שמקשות לילד, כי זה לא כמו היום שיש ב"ה פתרון רפואי לאשה שמקשה לילד, עושים לה ניתוח קיסרי והכל בסדר, אבל בזמנם ניתוח קיסרי – זה להרוג גם את האימא וגם את הוולד ה' ישמור.

רבינו פעם אמר אשה שמקשה לילד, זה עד שבאים אצלי. ואגב זה פועל עד היום, מי שצריך ישועה מתקשר לאדם שנמצא באומן, שישים צדקה בציון, ויקרא תיקון הכללי בשביל המקשה לילד, ובעזרת השם זה מאוד עוזר. ורבינו נתן את הכוח הזה גם לרבי יוד'ל הצדיק.

המעשה בקופסת הטבק של ר' יוד'ל

כא. היתה לרבי יוד'ל היה לו קופסת טבק גדולה מכסף של האדמו"רים. והקופסאות טבק העתיקות היה להן פטנט כזה שהוא נועל אותם, וצריך לדעת ללחוץ נכון כדי לפתוח את הקופסה. ומסופר שהיה אברך שאשתו הקשתה לילד, והיא היתה במצב לא טוב, מיד הוא רץ לרבי יוד'ל, וביקש ישועה אמר לו רבי יוד'ל: 'תפתח את הקופסה של הטבק בשבילי'. והאברך מנסה לפתוח מצד ימין ומצד שמאל, וכל הנסיונות שלו לא עזרו, הוא לא מצליח לפתוח את הקופסה. אומר לו ר' יוד'ל: 'אתה כזה

צהלי וחני יושבת ברסלב

לא ידע מה לעשות. ובאותו הזמן אשתו היתה בהריון מתקדם (והוא מאוד חשש כי בשלב הזה היא היתה תמיד מפילה), ורבי נתן מאוד רצה לבקש מרבינו ברכה על זה שיתקיימו לו הבנים.

ישועות על ידי לימוד תורת רבינו

כת. רבינו הקדוש מושך ישועות ע"י אמירת התורה שלו, וזו השיטה של רבינו למשוך ישועות, גם היום אנחנו משתמשים בשיטה הזאת, כשצריך למשוך רפואה לומדים תורה מסוימת על הענין שצריך, או רפואה או איזה ישועה שצריכים, וכשלומדים את התורה – זוכים למשוך ישועה ברפואה בפרנסה ובזיווג מכוחה הגדול של תורת רבינו הקדוש.

רבינו אמר לרבי נתן את תורה מ"ח, זאת תורה שנאמרה במיוחד בשביל רבי נתן, כדי שיזכה שייולד לו הבן הראשון. ובחנוכה שנת תקס"ג נולד בנו הראשון שנקרא 'שכנא' הבן הזה היה חכם גדול במיוחד, ורבינו הקדוש בחן אותו בגמרא אותו ואת רבי אפרים הבן רבי נפתלי החבר של ר' נתן, והם ידעו להשיב לו כמו שצריך, רבינו נהנה מאוד מהידיעות שלהם בלימוד.

מה יותר טוב להיות מלוא או לווה

כט. רבינו גם שאל את הנער שכנה, מה יותר טוב להיות מלווה או לווה? ורבי שכנא החכם ענה לו: יותר טוב להיות מלווה. אמר לו רבינו: אבל מה עושים שלא תמיד מחזירים את החוב? כל מילה של רבינו זה רוח הקודש, כי זה היה הסיפור של רבי שכנא, שהיה לו ממוק, והיה מלווה לאנשים, והרבה פעמים לא היו מחזירים לו את הכסף. וכבר כשהוא היה נער, והרבי בחן אותו בגמרא, כבר רבינו ניבא את הסיפור של החיים שלו.

על זה שקרבתי אותך אני צריך לשלם לך

ל. רבינו אמר לרבי נתן: 'נכנס לי במחשבה הצער הגדול שלך, שלא מתקיימים לך ילדים. ולכן, על זה שקירבתי אותך בעבודת השם (כמה שרבי נתן היה צדיק וגאון, רבינו הפך אותו לקדוש עליון) על זה אדרבה אני צריך לשלם לך. ולמה? כי בזה הקדוש (תרומה ח"ב דף קכת) מובא: 'זָכָאָה מָאן דְּאָחִיד בִּידָא דְּחִיבָא' (אשרי מי שפחזוק ביד הרשעים להחזירם בתשובה), ולכן אמר רבינו שאני צריך לשלם על הזכות לקרב אותך. אבל בשביל שיהיה לך בנים אתה צריך לתת על פדיון.

ר' נתן הביא לפדיון ששה כסאות והיו לו ששה ילדים

לא. ואמר ר' נתן שמכבר חשב להביא לרבינו שולחן עם כסאות, מספר רבי לוי יצחק, שאז היו שני סוגים של שולחנות (לא כמו היום שיש בלי סוף סוגים), היה שולחן גדול עם 12 כסאות – טוץ, והיה שולחן (שנקרא חצי טוץ) שיש בו 6 כסאות. ורבי נתן קנה לרבי את השולחן עם שש כסאות (כנראה הוא לא רצה להעמיס על הבית של רבינו שולחן ענק). ורבינו אמר לו, שעל שהבאת שש כסאות יהיה לך ששה ילדים, ורבי נתן כמה בכה על זה ואמר: 'חבל שלא נתתי לרבי 12 כסאות, הייתי זוכה לייב שבטים'.

כה. ובדרך כשהם נכנסו לעיר ברסלב הם התחילו לשיר את הפסוק (ישעיה יב, ו): "צִהְלֵי וְרָנִי יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן כִּי גָדוֹל בְּקִרְבָּךְ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל" והם שרו: "צִהְלֵי וְרָנִי יוֹשֶׁבֶת ברסלב". וכשהם הגיעו לשם, רבינו אמר לרבי נתן: שמרתי לך תורה. והוא אמר לו את תורה מ"ח (ח"א) "על אשר מעלתם ביי", והתורה הזאת שייכת לסוכות, ורבינו אמר אותה באיסרו חג של סוכות, לכאורה אחרי שכבר עבר הזמן. אבל באמת תורה זאת נצרכה לר' נתן, כי רבינו אומר שם שע"י מצות סוכה זוכים לבנים. וזה היה הענין של ר' נתן שהיה צריך בנים, כי לא התקיימו לו הילדים, כי אשתו היתה מפלת נפלים, ורבינו גם דיבר שם על עצירת הטיפה שלא תיפול, ובכל זה משך רפואה לאשתו של ר' נתן.

ההידור החשוב שיש במצות סוכה

כו. בענין מצות סוכה, צריך מאוד להדר במצוה הקדושה הזו. ולמדנו כמה הידורים במצות סוכה, וההידור העיקרי של מצות סוכה, שתהיה סוכה שהיא קרובה לבית, שהבית יהיה כמו הפרוזדור והמעבר לסוכה, והסוכה תהיה הבית שלי. מי שיש לו סוכה שצמודה לבית, הוא יכול לזכות שלא לאכול שום אכילה אפילו פחות מכזית, ולא פירות ואפי' לא לשתות כוס מים ולא לנמנם תנומה קלה מחוץ לסוכה, ולהיות כל היום בסוכה. זה ההידור הראשון בסוכה, שהסוכה תהיה נוחה, שהיא תהיה כעין דירת קבע, והבית יהיה דירת עראי. כמובא במשנה (סוכה פ"ב מ"ט): "כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים אָדָם עוֹשֶׂה סִכּוֹתוֹ קָבֵעַ וּבֵיתוֹ עָרָאִי", וזה עיקר הענין של מצות סוכה.

ביצד ניצלים מקללת כל העוסק בבנין מתמסכן

כז. רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן (תורה רס"ז) כשאדם רוצה לבנות בית, אז דבר ראשון שהוא יעשה את הסוד של סוכה, כמ"ש (בראשית לג, יז): "וַיַּעֲקֹב נֹסֵעַ סִכְתָּהּ וַיִּבֶן לָהּ לֹאֲמֹנָהּ עֹשֶׂה סִכְתָּהּ". ולכן כשאדם מתענין לקנות או לשכור דירה, הוא מבקש מכל המתווכים ואדריכליים ואנשי הנדל"ן, לבדוק האם יש שם סוכה. כי הסוכה היא סגולה לעשירות, כמ"ש (משלי כד, גד): "בְּחִכְמָהּ יִבְנֶה בַּיִת וּבִתְבוּנָה יִתְכַוֵּן; וּבְדַעַת חֲדָרִים יִמְלֹא כָּל הַזֶּן יִקָּר וְנָעִים". מסביר רבינו, כשאתה בונה את הבית שלך בחכמה ובשכל, פירושו של דבר לבנות אותו באופן שתוכל לקיים מצות סוכה בקלות, ואז זה נקרא שבנית את הבית בשכל, ויהיה לך עשירות דקדושה. אבל מי שלא בונה בית בשכל אומרת הגמרא (סוטה יא): כל מי שעוסק בבנין מתמסכן – הכוונה כל מי שמתעסק בבנייה של הבית שלו נעשה מסכן – עני, וכן נכנס לסכנת מיתה. אבל אמר רבינו שיש לזה תקנה, ואפשר להינצל מהמסכנות של מי שעוסק בבנין על ידי מצות סוכה – שאז זוכה להתעשר.

ורבינו דיבר עוד סוד גדול על סוכה, שהיא הסוד של בנים. וכל הכוונה של רבינו היתה בשביל רבי נתן תלמידו הצדיק, שהיה נשוי לאשתו כ-8 שנים (עד שהוא התקרב לרבינו) ולא היו לו ילדים, כי לא התקיימו לו הבנים, כי אשתו היתה הרה ומפילה נפלים. ורבי נתן

ב' קניידלך ב' קניידלך (ילדים)

לב. ואותו הסיפור היה גם עם הבת של רבינו שרה, שהיה לה קשה מאוד כי היא לא זכתה לילדים, וכמובן רצתה ילדים, ובחג אחרון של פסח היא הביאה לו לאכול קניידלך. רבינו נהג כמו המנהג שלא לאכול 'מצה שרויה' בפסח (מצה שטבולה במשקה, ואמנם רבינו אמר שמי שלא התחיל עם החומר של השרויה יכול לאכול, אבל רבינו בעצמו לא אכל שרויה), אצל הספרדים זה המעדנים שלנו בפסח עושים קציצות עם מצה, ואפים עוגות עם מצה. עכ"פ אלו ששומרים שלא לאכול שרויה, היו נוהגים באחרון של פסח שהיו אוכלים קניידלך. ובתו של רבינו שרקיה סבלה מאוד שהיו נפטרים הילדים שלה, ובחג האחרון היא הכינה קניידלך והביאה לרבינו שני קניידלך גדולים (כי היא ידעה שרבינו לא אוכל כמעט כלום) ורבינו אמר לה: "צווי (שני) קניידלך צווי (שני) 'קניידלך' (ילדים), יהיה לך בנים שהעולם יקנאו בהם". היא אמרה לעצמה: 'למה נתתי רק שניים, הייתי שמה יותר'.

'הנותן לזה הצדיק מיד מתברך'

לג. צריך לדעת, כשאתה נותן מתנה לצדיק, אתה לא נותן לצדיק, אתה נותן לעצמך, הצדיק זה הברכה שלך, ולפי הברכה שאתה נותן לצדיק, אתה מרוויח. הצדיק לא צריך כלום ממך, ברוך השם יש לו הכל בשפע, אלא אתה נותן לעצמך, ע"י שאתה נותן לצדיק. כמו שאמר רבינו (בתורה ע), הנותן לזה הצדיק מיד מתברך. סיפרנו שני סיפורים יפים: רבי נתן זכה ע"י הפדיון של השולחן והשש כיסאות להוליד חמשה בנים צדיקים ובת אחת. ושרקיה בת רבינו זכתה על ידיחי שני קניידלך לשני בנים.

דולתו של ר' אברהם שטרנהארץ

לד. הבן הגדול של ר' נתן, ר' שכנא היה חכם גדול, והוא הסבא של רבי אברהם שטרנהארץ (שאנחנו תמיד מדברים עליו), כי אבא של רבי אברהם זה רבי נפתלי הרץ, הבן של רבי שכנא, בנו של רבי נתן, וא"כ רבי אברהם היה הנין של רבי נתן. יש עדיין זקנים שעדיין זוכרים אותו, (רבי משה קרמר אמר לי שהוא זוכר אותו והוא גם סיפר לי סיפור עליו).

כשהיה ילד צעיר, הוא רצה ללמוד את כל ליקוטי מוהר"ן בעל-פה מילה במילה, כמו שלומדים משניות בעל פה. ומה הוא עשה? הוא היה מתפלל שחרית בוותיקין, אוכל פת שחרית, ועולה לעזרת נשים בבית הכנסת, וסוגר את עצמו שם. ולוקח את הספר ליקוטי מוהר"ן ולומד כל התורה כולה שוב ושוב, עד שיודע אותה בעל פה, גם את תורות הכי ארוכות היה לומד אותן מתחילתה ועד סוף הכל בעל פה. והיה לומד עד מנחה, ואפילו בקיץ ששם באוקראינה הימים ארוכים מאוד והיה לומד 12-14 שעות (כי עלות השחר בערך 4:00 בבוקר, והשקיעה מאוחרת בסביבות 20:00) והיה לומד ברציפות עד שידע את כל התורה מילה במילה.

החזן דקלויז במשך שבעים שנה

לה. הצדיק רבי אברהם שטרנהרץ היה החזן דקלויז, כי הוא היה בעל תפילה במוסף בקיבוץ של רבינו במשך שבעים שנה, (עד השנה האחרונה בחייו הוא היה חזן, מגיל 23 עד גיל 93). הוא היה מתפלל הכל בעל פה, הזיכרון שלו היה משהו מיוחד, ואחר כך היה הולך לאכול סעודת ראש השנה, ולא היה הולך לישון בראש השנה, כי האר"י ז"ל אמר לא לישון, אז לא ישנים כפשוטו. אלא מיד היה חוזר לקלויז ואומר תורה.

היה חוזר על התורות הארוכות עם הלקוטי הלכות בעל פה

לו. והיה אומר כל פעם אחת משלושת ה'תקעו'. כי יש בליקוטי מוהר"ן תניינא שלוש תורות שנקראת תורות של 'תקעו', על שם הפסוק (תהלים פא, ד): "תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו". הראשונה זה תורה א' תניינא, שנקראת 'תקעו ממשלה'. ויש את תורה ה' תניינא, שנקראת 'תקעו אמונה'. ויש את תורה ח' תניינא, שנקראת 'תקעו תוכחה'. שלושת התורות האלו, נאמרו בשנים תקס"ט תק"ע, ותקע"א, והן התורות הכי ארוכות בליקוטי מוהר"ן, תורות ענקיות ומסובכות, ומהקשות ביותר בליקוטי מוהר"ן. גם אלו התורות שיש עליהן אריכות הכי גדולה בליקוטי הלכות. כמעט חצי מהליקוטי הלכות זה על שלושת התורות האלו. תורות עמוקות ונשגבות מאוד. ורבי אברהם שטרנהארץ יושב אחרי הסעודה בראש השנה, ואומר את התורה מילה במילה בעל פה, ואומר את ה'ליקוטי הלכות' שעליה בעל-פה, ועם תוספות והסברים, וזה היה העומצה של הצדיק הזה.

רבינו הוא טוב עין ולכן אני לא מפחד מעין הרע

לז. פעם ששאלו אותו: וכי הרב לא מפחד מעין הרע? והוא אמר להם: "רבינו הוא בחינת 'טוב', וכתוב: 'טוב עין הוא יברך' (משלי כב, ט) ולכן אני לא מפחד משום עין הרע. אגב הפסוק 'טוב עין הוא יברך' – זה ר"ת 'עטיה'.

סיפורים על ר' אברהם הררי רפול

לח. כשהייתי נער בן 13.5 הגיע אלינו רבי אברהם רפול שהיה זקן מופלג (נפטר בגיל 97 בשנת תשנ"ב), אבל ככל זקנותו כך הייתה גאונותו, (אנחנו מדברים היום על צדיקים שהיה להם זיכרון בתורה ויהי רצון שנוכח לזכור את התורה הקדושה). לרבי אברהם הזה רפול היה ידע עצום בתורה, והוא היה יודע את כל הש"ס בסימנים. למשל בגמרא ברכות (כת): מסופר על פטירתו של רבי יוחנן בן זכאי, שאמר: 'העמידו כיסא לחזקיה מלך יהודה, שבא ללוותני'. ור' אברהם אמר סימן 'כיסא חזקיה' – ר"ת כ"ח שהגמרא נמצאת בדף כ"ח.

וכשהוא בא לראות את הישיבה היינו עולים איתו במדרגות של הישיבה והיינו אוהבים לדבר איתו (למדתי בישיבת 'מאור התורה' של הרב סלים, שהיתה אז חדשה אנחנו היינו המחזור הראשון של הישיבה), כל בחור היה ניגש ומדבר איתו. אמרתי לו שקוראים לי עטיה, ואז הוא אמר לי שזה ראשי תיבות של הפסוק 'טוב עין הוא יברך', ואמרתי לו שקוראים לי שם פרטי 'אליהו', ומיד אמר לי: אליהו גימטריה

בתפילה, כי כל הזמן הוא חושב בלימוד. ולכן הוא התחיל ללכת לצדיקים, הוא היה אצל רבי זושא מאניפולי. ואחר כך אצל רבי שלום מפובריטש, וגם אצל רבי פנחס מקאריץ, ואחר כך הגיע לרבי לוי יצחק מברדיטשוב, וגם אצל רבי גדליה מליניץ, ואצל עוד צדיקים. ומכולם הוא ביקש עצה בענין של הכוונה בתפילה. אבל קשה מאוד לעזור בדבר הזה כי זה הבחירה של האדם, והם לא עזרו לו לגמרי.

וכך רבי נתן הלך מצדיק לצדיק עד שהוא הגיע לרבינו. ובתחילת ההתקרבות, הוא לא סיפר את זה לרבינו. ורבינו הקדוש ידע את זה ברוח הקודש הפלאית שהיתה לו. ובראש השנה הראשון להתקרבות של רבי נתן, רבינו אמר את תורה ה' בליקוטי מוהר"ן (ח"א) "בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'".

דרך אגב, זו גם התורה הראשונה ששמעתי בחיים שלי, כשהייתי בן 22.5 ולמדתי בישיבה של אבא שלי, לפני כ-30 שנה היו שם חבורה של צדיקים שלמדו ליקוטי מוהר"ן במרפסת, ולא בבית המדרש, אני לא הייתי בסיפור בכלל. אבל פעם אחת נכנסתי ושמעתי אותם לומדים, ואז הם למדו את התורה בחצוצרות הנ"ל והאוזניים שלי קלטו קצת מהלימוד, לא עשיתי עם זה עדיין כלום, אבל שמעתי את המילים הקדושות האלה. ולקח להמילים 13 שנים עד שהם נכנסו וחדרו עמוק ללב.

ר' נתן כתב את הלקוטי הלכות במשך 40 שנה

מא. עכ"פ תורה זו נאמרה בראש השנה הראשון שרבי נתן שמע, ונקראת 'בחצוצרות'. ורבי נתן שהיה גאון גדול ומי שרוצה לראות את הגאונות העצומה של רבי נתן, שילמד את הספר ליקוטי הלכות, והוא התחיל לחבר את הליקוטי הלכות בגיל 25 אחרי שרבינו אמר לו להתחיל לכתוב, בשנת תקס"ה, (רבי נתן נולד בשנת תק"מ, ובשנת תקס"ה הוא היה בגיל 25), רבי נתן כתב את הליקוטי הלכות במשך 40 שנה (משנת תקס"ה עד שנת תר"ה) וההלכה האחרונה שרבי נתן כתב על ענין של נרות חנוכה ונרות שבת – את זה הוא כתב בשבוע האחרון לפטירתו.

רבינו ציוה על ר' נתן לחדש חידוש תורה חדש בכל יום ויום

מב. כל הענין של רבי נתן היה לחדש חידושים. וזה היה כל החיים שלו לחדש חידושים תורה. רבינו ציוה אותו שבכל יום ויום יחדש חידושי תורה. והיה מעשה שפעם אחת ביום שישי האוקראיני שהוא מאוד קצר, ורבי נתן לא הספיק לחדש ותיכף נגמר היום, שישי, ועדיין הוא לא כתב ולא חידש שום חידוש תורה. ואז הוא מספר: 'יצאתי לשדה וסחטתי את האצבעות – עד שיצא לי חידוש תורה'. כי כך ציוה אותו רבינו הקדוש, שלא יעבור עליו יום אחד מימי חייו שלא יהיה בו חידוש תורה.

התלמיד שיש לו פי שנים מרבו והכל מנח רבו

מג. רבינו אמר (חיי מוהר"ן שכ"ד) על רבי נתן שבענין חידושי תורה, הוא 'חד בדרא'. שאל אותו אחד מאנשי שלומנו, הרי יש את הרב? (אולי התכוון לאדמו"ר הזקן בעל התניא, שהיה גדול מאוד) אמר לו: איפה יש לו

'יהודי טוב'. (אחר כך גיליתי עוד גימטריא יפה, שאליהו עטייה [עטייה בשני יודיין] גימטריה יוסף).

וכשרבי אברהם רפול עלה את המדרגות תוך כדי שהוא מדבר איתנו, הוא אומר ספרתי שיש 26 מדרגות עד הישיבה, כמנין שם הוי"ה. ומדובר על זקן בן 90, שבזמן שהוא עולה הוא גם דיבר איתנו, ואמר לנו גימטריות, ותוך כדי גם ספר את המדרגות. המוח שלו כל הזמן היה מונה וסופר. הוא היה גאון גדול מאוד.

רבינו בתחילה הסתפק אם לקרב את מוהר"ן

לט. נחזור לר' נתן בעל ההילולא, אנשי שלומנו היו אומרים: שרבי נתן חילק חמש מתנות שהוא קיבל לכל חמשת הבנים שלו (היה לו גם את הבת צירל), ורבי שכנא קיבל את המוח העצום של רבי נתן. רבי נתן היה בעל מחשבה גדול כל כך, ויש השמטה בחיי מוהר"ן (אות שכ"ג, וזה מודפס בספרים שלנו), שרבי נתן אומר: 'כשהתקרבתי לרבינו, רבינו אמר שהוא מסתפק האם לקרב אותי (וזה מבטלה, כי אם רבינו לא היה מקרב את רבי נתן לא היה היום ברסלב בכלל), ולמה? בגלל שרבי נתן היה בעל מחשבה, ושוקע הרבה במחשבות.

ומה הפירוש בעל מחשבה? אז נספר עוד סיפור. כשרבי נתן היה ילד קטן, אז הוא היה אוהב להתפלל עם הסבא שלו רבי יצחק דנציגר (שהבן שלו זה אבא של רבי נתן, ששמו רבי נפתלי הרץ), והוא היה זקן מכובד, והוא היה יושב ב'מזרח' של בית הכנסת, והילדים הקטנים תמיד אוהבים לשבת ליד הסבא במזרח. ורבי נתן רואה אחרי חודשיים פתאום שאיזה זקן אחד נעלם מבית הכנסת, והוא שואל את סבא שלו: 'איפה זקן פלוני?' אמר לו: 'נפטר, ברוך דיין האמת'. ואחרי חודש עוד פעם חסר איזה זקן, ושואל את הסבא: 'איפה פלוני והסבא עונה: 'ברוך דיין האמת'. אומר רבי נתן: מה זה אנשים באים פה לעולם, ועושים כזה רעש וכזה בלאגן, ובסוף הם 'בר מינין', מה נשאר מהבן-אדם? וזה נכנס לו מאוד חזק בראש, מענין התכלית. ולכן מאז שהוא היה ילד קטן, כל הזמן הייתה לו את המחשבה על התכלית.

הסיבה שמחן הרב עובדיה תמיד התפלל שמונה עשרה בקול

מ. אבל לרבי נתן הייתה בעיה. ומה הבעיה? נספר סיפור. היינו מתפללים במנין של הרב עובדיה יוסף זצוק"ל, כי אני גר בבנין שלו, והיינו שומעים את הרב מתפלל שמונה עשרה במילה בקול, כמעט כל הבית הכנסת היה שומע את הקול שלו. ופעם אחת שאלו את הרב, הרי כתוב שלא ישמיע קולו בתפילותיו ואמר להם, מה אני יעשה, אם אני לא יגביה את הקול, יבואו לי מחשבות על הסוגיא שאני לומד. כי כל הזמן הראש שלו היה בכל התורה כולה. המוח של הגאונים עובד ועובד כל הזמן. ומי שהוא בעל מחשבות קשה לו להירדם בלילה. וגם קשה להם להתפלל שמונה עשרה, כי באים מחשבות על הלימוד.

והבעיה הזו היתה בתחילה גם לרבי נתן, ורבי אברהם שטרנהארץ כותב על זה (בספרו טובות זכרונות תורה ה' ח"א), ורבי נתן ראה שהוא מסתבך עם הדבר הזה, והוא לא מצליח לכוון כמו שהוא רוצה

מיכל מולוצ'וב לבין רבי פנחס מקוריץ. ולכן היה לר' נתן מהענין הזה גם כן קושיא גדולה, והרהור על הצדיקים, וזה גרם לו חימוץ במוח.

ורבינו באמירת התורה הזו יישב לרבי נתן את הקושיא הזאת, ברגע שהוא אמר לו את הדבר הזה, שכל המחלוקת בין הצדיקים זה בשביל להכניע את הסטרא אחרא. ובאותה שעה יצא החימוץ מהמוח של רבי נתן, ואז הוא יכל לכוון טוב בתפילה, כי החימוץ במוח הוא הגורם את המחשבות המבלבלות את האדם בתפילה. השם יזכנו להתקרב לצדיקי אמת, אמן.

שבת שלום ומבורך. עריכה: ליאור גבע

את ההקדמות כמו שיש לנו? כל העוצמה של רבי נתן היתה מהתורות של רבינו שקיבל. כתוב בליקוטי מוהר"ן (תורה ס"ז ח"א) שיש תלמיד שהוא בחינת פי שניים מרבו, אבל הכל מכוחו של הרב, ואין לו שום דבר משלו, הוא רק פיתח את הגילוי של רבו – פי שניים. וביאר שם שזו הבחינה של אלישע שביקש להיות פי שניים מרבו אליהו הנביא, וזכה לזה, כי אליהו עשה בתפילתו שמונה ניסים, ואלישע שש עשרה, והרי שהתפלל יותר מאליהו, אבל הכל היה בכוחו של אליהו. וכמו שכתוב (מלכים ב' ב, טו) "וַיֹּאמְרוּ נְחֵחַ רוּחַ אֱלֹהֵי עַל אֱלִישָׁע".

הצדיקים במחלוקת שלהם עושים מלחמה עם הסטרא אחרא

מד. רבי נתן היה בעל מחשבה גדול וזה הפריע לכוונה שלו בתפילה, והוא הלך מצדיק לצדיק עד שהגיע לרבינו ואז רבינו אמר לו את תורה ה'. ורבי נתן אומר, שאת התורה העמוקה הזו 'בחצוצרות וקול שופר', הוא לא הבין ממנה מילה אחת. וזה פלא גדול, כי נתן בגיל 22 היה בקי בכל התורה, ש"ס בבלי ירושלמי וכו' הכל הוא ידע בעל פה, והיה גאון עולם. רבי צבי הגדול לקח אותו לחתן בגלל הענקיות שלו בתורה, והוא אומר לא הבנתי כלום. אבל מה לעשות, הוא הבין מה העומק העצום בתורות של רבינו, וכפי מדרגתו הרגיש שעדיין לא הבין כלום.

אבל אמר ר' נתן שדבר אחד הבנתי מכל התורה הקדושה הזאת. כי רבינו אמר (שם תורה ה' אות ד'), מה הסיבה שיש מחלוקת בין הצדיקים הכשרים האמיתיים? וז"ל: 'דְּצַדִּיקָא עָבְדִּין מְצוּתָא בְּסִטְרֵין אַחֲרֵינָן, דְּלֹא יִתְקַרְבוּ לְמִשְׁכַּנָּא דְּקַדְשָׁה'. כלומר הצדיקים עושים מלחמה עם הסטרא אחרא על ידי המחלוקת שלהם.

שיחת רבינו שעליו אין חולקים כלל

מה. ונסביר את זה. למה קורה שצדיק חולק על צדיק אחר? והתשובה לדבר: רבינו אומר (בשיחות הר"ן קפ"ב), וז"ל: עָלֵי אֵין חוּלְקִים כְּלָל, רַק הֵם חוּלְקִים עַל מִי שְׁעָשָׂה כֶּף כְּמוֹ שְׂבוּדִים הַחוּלְקִים עָלָיו, וְעַל אִישׁ כֶּזֶה בְּוֹדָאֵי רְאוּי לְחַלְקָה. כְּלוֹמֵר פִּי הַחוּלְקִים בּוֹדִים עָלָיו כְּזָבִים וְשִׁקְרִים אֲשֶׁר לֹא עָלוּ עַל לְבוֹ שְׁעָשָׂה כֶּף וְכֶף – מַה שֶּׁהִכַּל שִׁקְרָה וְכֶזֶב, וְעַל אִישׁ כֶּזֶה שְׁעָשָׂה כֶּף כְּמוֹ שְׂאוּמְרִים הֵם, בְּוֹדָאֵי רְאוּי לְחַלְקָה. נִמְצָא שְׁעָלָיו אֵינֶם חוּלְקִים כְּלָל, עִבְלָה.

נמצא שבמחלוקת חולקים רק על הרע, רק לפעמים גם צדיקים טועים בצדיקים אחרים, וחושבים שיש בהם איזה רע והם חולקים עליו, אבל באמת הם לא חולקים על הצדיק האמיתי, אלא על הרע שהם ציירו שיש באותו מי שהם חולקים עליו, וזוה מרוויחים שהם חולקים ומכניעים את הרע של הסטרא אחרא.

וכששמע את זה רבי נתן התיישבה לו קושיה. כי גם האבא של רבי נתן היה מתנגד גדול, היה מתנגד לחסידות, וגם השווער שלו היה עוד יותר מתנגד גדול לחסידות, והם הכניסו לו בראש הרבה כנגד החסידות, ועיקר הענין שהם הכניסו לו, זה בגלל שהיתה מחלוקת בין הצדיקים של החסידות בעצמם, (למשל היתה מחלוקת גדולה בין רבי